

CONGRES – EMOTIES EN EMOTIEREGULATIE

3 December 2020

Programma

09.00 uur Dr. Guido van de Luitgaarden – Introductie

09.30 uur Prof. Dr. Carolien Rieffe - Inleiding in de emotie-theorie en de (ab)normale ontwikkeling van mensen

10.30 uur Dr. Fabiënne Naber - Emoties en het brein

11.15 uur Pauze

11.45 uur Dr. Andrik Becht - Identiteit en sociale aanpassing

12.45 uur Prof. Dr. Xavier Moonen - Emotieregulatie bij jongeren met een LVB

13.45 uur Pauze

14.15 uur Dr. Carolien Gravesteijn - Het levensvaardigheden paspoort voor ouder en kind

15.15 uur Pauze

15.30 uur Tarik El Khayati - Omgaan met emoties bij mensen met een migratie-achtergrond

16.30 uur Drs. Annemiek Grijpma - De invloed van de eigen emotie op de behandelrelatie

17.30 uur Afsluiting

Let op: dit is een optionele tijdsplanning waarbij het congres binnen 1 dag te volgen is. Omdat het congres momenteel online te volgen is (i.v.m. Covid-19), hebben deelnemers een maand de tijd om het programma te doorlopen.

Sprekers

Prof. Dr. Carolien Rieffe

Bijdrage: Inleiding in de emotietheorie

Carolien is hoogleraar (Ontwikkelingspsychologie, Universiteit Leiden; Honorary Professor ULC, Londen) op het gebied van sociale en emotionele ontwikkeling bij kinderen en jongeren met communicatieve beperkingen, zoals autisme, gehoorverlies, of een taalontwikkelingsstoornis. In haar onderzoekslab (www.focusonemotions.nl) wordt vooral onderzocht wat het effect is van toegang tot de sociale wereld op de emotionele ontwikkeling, en hoe dit dan weer het sociaal functioneren beïnvloedt.

Een emotie kan omschreven worden als een innerlijke beleving of gevoel als vreugde, angst, boosheid, verdriet dat door een bepaalde situatie wordt opgeroepen of spontaan kan optreden. Carolien Rieffe zal in deze plenaire inleiding de focus leggen op de emotietheorie vanuit een wetenschappelijke onderbouwing. Hierbij zal zij ook nader ingaan op de (ab)normale emotionele ontwikkeling van mensen.

Dr. Fabiënne Naber

Bijdrage: Emoties en het brein

Fabiënne Naber is van huis uit biologe en doet als Universitair Hoofddocent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam onderzoek naar de relatie tussen neurologie, gedrag en begeleiding bij mensen met een autismespectrumstoornis.

Iedereen ervaart emoties, maar niet iedereen weet precies wat er nu ervaren wordt en hoe daar mee om te gaan. Hoe emoties worden ervaren en hoe deze emoties worden gereguleerd is iets dat mensen gedurende de ontwikkeling leren. Een groot deel van deze ontwikkeling is gekoppeld aan de omgeving. Ouders en verzorgers spelen hierbij een belangrijke rol. Ook is er een verschil tussen mannen en vrouwen in hoe er met emoties omgegaan wordt. Maar om emoties goed te kunnen ervaren en te reguleren zijn er basisvoorwaarden waaraan voldaan moet worden. Wat deze basisvoorwaarden zijn en hoe we de ontwikkeling op een dusdanige manier kunnen stimuleren zodat er een leven lang profijt van kan zijn wordt besproken tijdens deze presentatie. Om hier goed zicht op te krijgen duikt Fabiënne Naber in de breinen van kinderen, mannen en vrouwen, maar bespreekt zij deze ontwikkeling ook wanneer er sprake is van psychopathologie.

Dr. Andrik Becht

Bijdrage: Identiteit en sociale aanpassing

Andrik Becht is postdoctoraal onderzoeker in het Brain and Development research center van de afdeling Ontwikkelings- en Onderwijspsychologie aan de Universiteit Leiden. Andrik heeft zijn master diploma's behaald met de onderzoeksmaster "Development and Socialisation in Childhood and Adolescence" (DaSCA, cum laude) en de master orthopedagogiek (cum laude) aan de Universiteit Utrecht. Tijdens zijn promotieonderzoek aan de Universiteit Utrecht onderzocht hij de ontwikkeling van identiteit tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid, door middel van dagelijkse metingen van de identiteit van jongeren. Zijn huidige onderzoek is gericht op het begrijpen van de ontwikkeling van identiteit vanuit neurobiologische- en omgevingsperspectief.

In de derde plenaire zal Andrik Becht ingaan op één van de belangrijkste ontwikkelingstaken van adolescenten, namelijk het ontwikkelen van een eigen identiteit. Allereerst zal hij de focus leggen op de verschillende stadia in de ontwikkeling van identiteit en hoe we die kunnen herkennen bij adolescenten. Daarna zal hij vertellen over het belang van het vormen van een sterke identiteit als beschermende factor in de ontwikkeling van psychosociale problemen, zoals depressieve symptomen, agressief gedrag, en de ontwikkeling van sterke positieve relaties (zowel binnen als buiten het gezin).

Prof. Dr. Xavier Moonen

Bijdrage: Emotieregulatie bij jongeren met een LVB

Xavier is orthopedagoog en GZ-psycholoog. Hij is verbonden aan Koraal Groep te Sittard, is bijzonder lector 'inclusie van mensen met een verstandelijke beperking' aan Zuyd Hogeschool te Heerlen en bijzonder hoogleraar op het gebied van kennisontwikkeling over kinderen, jongeren en jongvolwassenen met een LVB aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn interesse gaat uit naar communicatie met mensen met een VB, naar instrumentontwikkeling voor LVB, naar onderzoek bij mensen met een verstandelijke beperking in contact met politie en justitie en naar het zelf onderzoek doen door mensen met een verstandelijke beperking.

Voor sommige mensen met een licht verstandelijke beperking is het soms niet makkelijk om hun eigen emoties te reguleren, de emoties van anderen te herkennen en er mee om te gaan. Wat is een licht verstandelijke beperking, waarom krijgt iemand die classificatie en wat weten we uit wetenschappelijk onderzoek over emoties en emotieregulatie van mensen met een licht verstandelijke beperking? Op grond onderzoek en casuïstiek zal Xavier Moonen concrete handreikingen bieden voor het inschatten van en omgaan met emotieregulatie problemen bij mensen met een licht verstandelijke beperking.

Tarik El Khayati

Bijdrage: Omgaan met emoties bij mensen met een migratie-achtergrond

Tarik El Khayati is opgeleid tot maatschappelijk werker en werkt momenteel in de functie van teammanager bij Lumens.

In deze deelsessie gaat Tarik El Khayati nader in op het omgaan met emoties bij niet-westerse mensen. Hij gaat hierbij dieper in op zijn visie rondom mensbeeld, verschil in culturen en de impact op gedrag en emotie. Hoe te normaliseren en welke aanpak / interventie kan effectief werken.

Drs. Annemiek Grijpma

Bijdrage: De invloed van de eigen emotie op de behandelrelatie

Annemiek Grijpma is orthopedagoog en Gz-psycholoog en heeft ruim 20 jaar ervaring in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Vanuit haar praktijk Canzo houdt zij zich bezig met veerkracht en stressbestendigheid voor professionals om tijdens stressvolle praktijksituaties optimaal in balans te blijven.

Wat is de rol van de eigen emoties in de behandelrelatie? Annemiek Grijpma laat deelnemers aan deze deelsessie zien en ervaren dat emoties effect hebben op ademhaling en hartritme. Zij zal aantonen dat eigen stresssignalen sneller opgemerkt kunnen worden, zodat de professional hierop tijdig kan anticiperen en efficiënter kan omgaan met de beschikbare energie, hetgeen de behandelrelatie positief zal beïnvloeden.

Dr. Carolien Gravesteijn

Bijdrage: Het levensvaardigheden paspoort

Carolien heeft klinische psychologie aan de Universiteit Leiden gestudeerd. Vanaf 2012 is zij lector Ouderschap & Ouderschap aan Hogeschool Leiden en sinds 2 jaar lid van Raad van Toezicht van het Kabouterhuis in Amsterdam. Zij heeft boeken geschreven en wetenschappelijke artikelen gepubliceerd over ouderschap, opvoeden, levensvaardigheden en rouwverwerking. Momenteel volgt ze meer dan 500 ouders vanaf het moment dat ze zwanger zijn. De kinderen zijn inmiddels 4 jaar. Ook doet ze gesubsidieerd onderzoek naar het versterken van Levensvaardigheden van kinderen op school en het bevorderen van ouderbetrokkenheid.

Het levensvaardigheden paspoort is ontwikkeld voor ouder en kind (in de basisschool leeftijd) om de sociaal emotionele ontwikkeling van ouder en kind en hun relatie te bevorderen. Carolien Gravesteijn zal in deze presentatie uitleggen hoe het levensvaardigheden paspoort gestalte krijgt in de praktijk en hierbij verder inzoomen op de emotionele ontwikkeling en relatie. Van daaruit volgen concrete handvatten voor hulpverleners en leerkrachten die met deze doelgroep werkzaam zijn.

Dr. Guido van de Luitgaarden

Bijdrage: Dagvoorzitter

Guido van de Luitgaarden is opgeleid als sociaal-pedagogisch hulpverlener en werkte in die hoedanigheid onder meer in het sociaal-cultureel werk. Hij was gedurende 16 jaar als senior onderzoeker en docent werkzaam bij Zuyd Hogeschool, lectoraat Sociale Integratie. Guido promoveerde aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming bij vermoedens van kindermishandeling. Sinds 2006 is hij verbonden aan het Euregionaal Congresburo en het Centrum voor Educatie en Supervisie. Daarnaast is hij echtgenoot en (pleeg)vader. Ook is hij voorzitter van de Raad van Toezicht van het Steunpunt Mantelzorg Zuid.